

A SZÉL ÉS A VIHAR

Földön, vízen

Egyáltalán nem mindegy, hogy hol tartózkodunk éppen, ha viharról van szó! Míg szárazföldön a 40-60 km/h-s szél-erősség még csak kellemetlen, addig a nyílt vízen már rendkívül veszélyes. Íme néhány határérték:

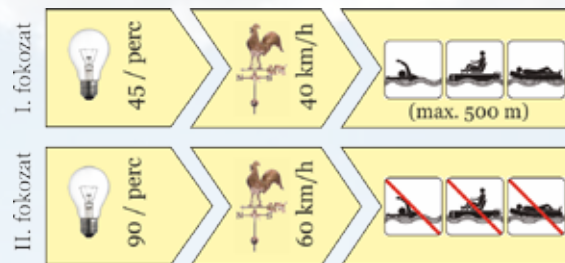
Nyílt vízen

- 0-40 km/h: ebben a tartományban a szélerősség nem jelent közvetlen veszélyt. Ahogy erősödik a szél a 40 km/h sebesség felé, úgy fodrozódik egyre jobban a víz, egyre nagyobbak lesznek a hullámok.
- 40-60 km/h: erős szél, viszonylag nagy hullámokat kelt, fehér, „átbukó” tarajokkal (melyek szörfözéshez például kitűnőek). Ilyenkor a part közelében szabad csak fürdeni. Ahogy a szélerősség közeledik a 60 km/h felé, úgy válik egyre veszélyesebbé.
- 60+ km/h: nyílt vízen ez viharos szélnek számít, a hullámok nagyra nőnek, a vízben tartózkodni életveszélyes, azonnal a partra kell menni!

Szárazföldön

- 0-40 km/h: ún. „élénk szél”, szárazföldön még semmilyen veszélyt nem jelent.
- 40-60 km/h: erős szél, megmozgatja a fák ágait, a kisebb gallyakat letörheti. Széllel szemben kissé nehézkes gyalogolni.
- 60-80 km/h: viharos szél, amelyben már a nagyobb fák is hajladoznak.
- 80-100 km/h: komolyabb vihar, amelyben a gyengébb tetőszerkezetek megsérülhetnek, a fák ágai letörnek, az utcán tartózkodni meglehetősen veszélyes.
- 100+ km/h: rendkívül komoly, orkányszerű vihar, súlyos károkat okozhat.

Egy vihar még a szárazföldön is rendkívül nagy veszélyt jelenthet – nyílt vízen azonban a percek alatt hatalmasra korbácsolt hullámok miatt sokkal nagyobb a kockázat. A viharjelző rendszer megismerése ezért fontos része a balaton mindennapoknak. A rendszer évente ápr. 1-től okt. 31-ig működik, és a tó körül felállított jelzőlámpák (melyek pontos elhelyezkedéséről lásd a térképünket jobbra) segítségével figyelmeztet. A háttérben a meteorológiai szolgálat figyeli az időjárási adatokat – ha az előrejelzések szerint vihar közeleg, „riadót fújnak”.

Szabályok vihar esetén

Az I. fokozat (45 villanás percenként) azt jelenti, hogy erősödik a szél, annyira, hogy csónakkal, vitorlással vagy szörfrel már nem célszerű a part közelségét elhagyni. A fürdőzés legfeljebb 500 méterre a parttól, a bójáig lehetséges; fontos a gyermekek fokozott felügyelete.

A II. fokozat (90 villanás percenként) azt jelenti, hogy rövid időn belül vihar közeleg. Ekkor a vizet el kell hagyni!

Tanácsok vihar esetére

- Ha vihar közeledik, zárja be az ablakokat, és rögzítsen minden könnyen elmozdítható dolgot a teraszon, kertben!
- Ha viharjelzés van érvényben, mindig kövesse a szabályokat! Ezeket a szabályokat minden Balaton környéki strandon és hotelben tájékoztató táblák sorolják fel, amelyek tartalmazzák a viharjelző rendszer elhelyezkedését és ismertetik működési elvét is.
- A villámlás miatt áramtalanítsunk, vagy használjunk túlfeszültség ellen védő elosztót.
- Soha ne meneküljünk erdőbe vagy ne álljunk fa alá vihar esetén! Ilyenkor fennáll a villámcsapás veszélye, a szél által leszakított ágak miatt pedig megsérülhetünk.
- Ha feltétlenül muszáj autóbá ülnünk viharban, kerüljük a tetőcsomagtartó, biciklitartó, síbox használatát. Ezek ugyanis növelik a légellenállást, mintegy „felfogják” az erős szelet, ami miatt megnő annak a veszélye, hogy elveszítjük uralmunkat a jármű felett.
- Legyünk körültekintőek! Az erős szél könnyen lesodorhat a házakról laza tető- vagy virágcserepeket és vakolatdarabokat, a fákról kisebb-nagyobb ágakat, amelyek lezuhanva súlyos sérüléseket okozhatnak.
- Ha kempingezik, szeles időszakban erősítse meg a sátor rögzítését! Esős időszakban gondoskodjon a sátor védelméről; érdemes ilyenkor magasabb helyre telepíteni azt.

IDŐJÁRÁSI VESZÉLYHELYZETEK A BALATONON: SZÁRAZSÁG ÉS SZÉL

TISZTELT OLVASÓNK!

A globális klímaváltozás a Balaton környékén is érezteti a hatását. Általánosan elterjedt tévhit, hogy a klímaváltozás pusztán melegebb nyarakat vagy szárazságot jelent. Az igazság az, hogy a kutatók, tudósok körében jelenleg is eltérnek a vélemények arról, pontosan hogyan fogja megváltoztatni bolygónk klímáját az emberi tevékenység (mint például az üvegházhatású gázok kibocsátása).

Ami azonban könnyen megfigyelhető: az utóbbi néhány évben rendkívül szeszélyessé, nehezen kiszámíthatóvá vált hazánk időjárása (is), és sokkal nagyobb teret kapnak azok az extrém időjárási jelenségek, amelyek néhány évtizeddel ezelőtt inkább a kivételes, sokévente egyszer előfordu-

ló kategóriába tartoztak.

Jelen – a Somogy Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság által, a Balaton Fejlesztési Tanács támogatásával elkészített – kiadvány a Balaton környékén kézzel fogható időjárási veszélyhelyzetek közül a szárazságra és a szélre koncentrál. A hosszú kánikulai időszakok nem csak az emberi szervezetet viselik meg, a tó ökoszisztémájára is hatással vannak. Az évről-évre egyre gyakoribbá és egyre súlyosabbá váló (szél)viharok pedig komoly károkat okozhatnak a természeti és az épített környezetben. Ezért érdemes ezekről a hatásokról tudni, azokra felkészülni – ehhez nyújt segítséget ez a szórólap.

**Somogy Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Balaton Fejlesztési Tanács**

A SZÁRAZSÁG

A hosszú forró és száraz időszakok hatásait alapvetően két csoportba oszthatjuk a Balaton szempontjából: egészségügyiekre és természetiekre.

- Az **egészségügyi** hatások (a kiszáradás, a levertség, extrém esetben a keringési zavarok, hőguta) elsősorban a gyengébb szervezeteket, vagyis
 - a gyermekeket,
 - az időseket,
 - valamint a betegeket érintik a leginkább.
- A **természeti** hatások főleg az alábbiakban nyilvánulhatnak meg:
 - a tó vízszintjének csökkenése,
 - halpusztulás (ez miatt pedig a vízminőség romlása),
 - szúnyogok túlszaporodása,
 - ivóvízellátási zavarok.

A hóhullámok alatt a teljes lakosság ki van téve a veszélytényező károsító hatásainak. Minden 5 °C emelkedés a hazai felmérések szerint a napi halálozási ráta 10%-os, a szív és érrendszeri halálozási arány 12%-os, és a sürgősségi mentőhívások 15%-os emelkedését vonja maga után.

A Balaton-part és a parti települések a városias beépítettségük miatt a környező természetes szabad területekhez képest 2-8°C-kal, (átlagosan 2,5

°C-kal) magasabb napi átlag hőmérsékletűek. Az egymást gyorsan követő hóhullámok egészségre gyakorolt közvetlen és közvetett hatása gyengíti az immunrendszert, ráadásul gyakran a nagy meleggel egy időben magas az ultraibolya sugárzás szintje is.

Ami a környezeti hatásokat illeti: a nagy melegnek szerteágazó hatásai lehetnek. A vízminőségromlás, a vízszint csökkenése ugyanis egyszerre érinti az ivóvízellátást (egészségügyi hatás), a vízminőségromlást és a vízszintcsökkenést (turisztikai és ökológiai hatás).

MIT TEHET ÖN?

Egészségügyi tanácsok

Az eddigiekben leírtak alapján a nyári kánikulában, de különösen a hőségriadó időtartama alatt kiemelten fontos, hogy mind a magunk, mind gyengébb szervezetű embertársaink egészségére kiemelten figyeljünk.

- Ne felejtjük el: a szervezetnek ilyenkor szüksége van a megnövekedett folyadékvesztés ellensúlyozására. Fogyasszunk elég vizet! Ez általában legalább 2,5-3 litert jelent naponta; fizikai munkát végzők számára azonban akár 4-5 litert is!
- A folyadékbevitelnél kerüljük a cukros üdítőket, az alkohol- és koffeintartalmú italokat (mivel ezek erősítik az izzadást és ezáltal a folyadékvesztést).
- Ha lehet, igyunk inkább ásvány- vagy csapvizet, teát.
- Kerüljük a zsíros, nehéz, csípős, megterhelő ételeket!
- Ne tartózkodjon sokat a napon, különösen 11-14 óra között!
- Gondoskodjon a hűtésről; ha nincs otthon légkondicionáló, menjen ilyen helyre (például bevásárlócsarnokba).
- Figyeljen oda a gyerekekre, idősekre, betegekre! Ügyeljen, hogy a fentebb felsoroltakat ők is betartsák.

Környezetvédelmi tanácsok

Saját egészségünk mellett a környezetünkre is érdemes odafigyelnünk.

- Hőségriadó idején, ha módjában áll, korlátozza az ivóvíz „egyéb célú” (azaz nem ivásra történő) felhasználását. Öntözzöm „használt” vízzel, otthoni óriásmedence feltöltése helyett menjen inkább strandra.
- Ha nem feltétlenül muszáj, ne üljön autóbába az ilyen időszakokban! A Balaton a turizmus miatt amúgy is különösen érintett a napos, szélcsendes időben túlzott kipufogógáz-kibocsátás miatt kialakuló ún. „nyári szmogban”.